

Dkt. Elaine Phillips, Fasihi ya Agano la Kale, Hotuba ya 28, Elisha, Ahabu, Ashuru, Mwisho wa Ufalme wa Kaskazini

© 2024 Elaine Phillips na Ted Hildebrandt

Matangazo kwa ajili yako leo, kama unavyoona. Ni mojawapo ya hadithi zangu bora. Kwa hivyo, tuanze kwa kuimba. Je, hiyo si kama ya ajabu, au kama ya ajabu kabisa? Hebu fikiria, moja ya siku hizi nitakuwa nimebadili nini? Aina fulani ya hotuba. Hebu tuimbe Ose Shalom yetu. Tena, labda hukumbuki sehemu za hii vizuri sana kwa sababu tunapofika kwenye kiitikio, kinasikika kila mahali.

Lakini hebu tuone tunachoweza kufanya na hili. Unaweza kuruhusu sauti yako izunguke katika kiitikio hicho, na kuna uwezekano mkubwa utapiga baadhi ya noti vizuri kwa sababu zinafanya mambo ya ajabu. Kwa vyovyote vile, ni wimbo mdogo mzuri wa Kiebrania ambao natumai, ukienda kwenye sinagogi wakati fulani, utakutana nao.

Pia, tukifikiria kidogo tu mbele, Ibada ya Waathirika wa Ukumbusho wa Holocaust itafanyika Aprili 21 katika Shule ya Upili ya Peabody. Huwa wanaimba hii hapo pia. Labda nitasema zaidi kuhusu hilo baadaye kidogo, lakini ikiwa unaweza kuhudhuria, ningekuhimiza ufanye hivyo.

Ni wazi kwamba kila mwaka, idadi ya manusura wa Mauaji ya Kimbari hupungua. Na kwa hivyo, huu ni wakati wa kuwaheshimu na kuwa sehemu ya kukumbuka jambo ambalo ni la kutisha akilini mwao, lakini bado wamenusurika. Na kuna kundi dogo zuri la manusura kwenye Ufuo wa Kaskazini.

Je, kuna yeyote kati yenu aliyemsikia Sonia Weitz alipokuwa chuoni wakati wa vuli? Huenda ndiye msemaji mwenye ufasaha zaidi wa jumuiya hiyo nzuri iliyo hapa. Naam, hebu tuchukue muda wa kuomba pamoja tunapoanza, kisha tutaendelea na kazi yetu ya leo. Mungu mwenye neema, Baba yetu wa Mbinguni, Mkombozi wa thamani, Roho Mtakatifu wa kweli.

Asante sana kwa kujifunua kwetu, hasa kwa kujifunua kama mtu wa Yesu Kristo. Neno lililofanyika mwili, Baba, tunashukuru tunapokaribia msimu wa Pasaka kwamba tunaweza tena kuvuta akili na mioyo yetu kwenye kina kirefu cha upendo wako kwetu kupitia Kristo. Kwa hivyo, tunapopitia siku hizi zijazo, tusaidie kuchukua muda, kujitolea, na nia ya kukumbuka tena maana ya wewe kutukomboza na kulipa gharama hiyo.

Baba, ningeomba kwa ajili ya kila mmoja wetu tunaposafiri wikendi hii kwamba ungetupa rehema na usalama wa kusafiri, kwamba ungefurahi kututumia kama taa

katika muktadha wa familia ambayo tunaweza kwenda, na kwamba, kwa kweli, tungerudi salama pia. Huu uwe wakati wa urejesho kwa kila mmoja wetu. Tafadhali tufundishe leo kupitia neno lako.

Tunajua kwamba ina nguvu. Tusaidie tusizime nguvu ya Roho wako inayofanya kazi mioyoni na maishani mwetu. Na hivyo, tungeomba haya yote kwa ujasiri na shukrani katika jina la Kristo Mwokozi wetu, amina.

Naam, tunaendelea. Tulianza kuandika historia tena mara ya mwisho baada ya uandishi wetu wa hekima, na tulifanikiwa kuanzia mgawanyiko wa ufalme hadi wakati wa Eliya. Unaweza kukumbuka hiyo ilikuwa miaka 75 ya kwanza ya kile tunachokiita ufalme uliogawanyika.

Na ili tu kupitia kidogo, ni nasaba ngapi tofauti ninazotaka uzijue katika Ufalme wa Kaskazini? Nadhani nne, ndio, sawa. Na tulizungumzia tatu za kwanza. Zilikuwa zipi? Unaweza kuona hakikisho kwa siri.

Hapana, si hakikisho, ni mapitio. Ukiangalia maelezo yako, ni nani aliyeanzisha nasaba ya kwanza katika Ufalme wa Kaskazini? Inaanza na J, Yeroboamu, mwana wa Nebati. Aliyemfuata alikuwa, hiyo inaanza na B. Kuna yeyote anayekumbuka? Je, kuna yeyote aliye na maelezo? Nitaweka chati hapa baada ya muda mfupi, lakini nataka tu kuona tulipo.

Ndiyo, Christina. Ndiyo, Basha, vizuri. Na kisha wa tatu, Omri, ni mzuri sana.

Sawa, ufalme uliogawanyika, mwisho wa Ufalme wa Kaskazini. Hii hapa chati tunayoangalia, na tulipata kidokezo changu. Tulipitia Yeroboamu mara ya mwisho, nasaba ya Basha, na tukamkuta Omri akiwa mezani na mwanawe Ahabu.

Na, bila shaka, Ahabu na Yezabeli, kwa bahati mbaya, wanajulikana zaidi kwa sababu wao ndio waliokuwa na jukumu la kuingiza ibada ya Baali kama dini ya serikali. Na hiyo, bila shaka, ndiyo ilikuwa muktadha wakati huo ambapo Eliya aliitwa kuhudumu. Hasa, tuna mzozo huo kati ya Eliya na manabii wa Baali na Ashera kwenye Mlima Karmeli.

Hapo ndipo tulipoishia mara ya mwisho. Acha nikuambie tunakoelekea leo. Tutazingatia Ufalme wa Kaskazini leo, sawa? Kwa hivyo, ikiwa unajiuliza, ni nini kilichowapata hawa jamaa wote? Tunafika huko, Bwana akipenda, wiki moja kuanzia leo tutakaporudi baada ya likizo ya Pasaka.

Tutaanza na Ufalme wa Kusini na kushughulikia hayo pamoja na mengine machache. Lakini lengo letu la leo litakuwa kuanza na Ahabu tena kwa sababu kuna matukio

kadhaa ambayo ni muhimu sana kwa upande wa Ahabu. Tutaenda haraka sana kutoka kwa Ahabu hadi Yehu.

Atakuwa muhimu. Kisha tutaruka hadi Yeroboamu II. Yeye haitwa wa pili, bila shaka, katika maandiko, lakini yeye ndiye Yeroboamu wa pili anayekuja.

Kwa hivyo ndivyo tutakavyomtaja ili kumtofautisha na Yeroboamu, mwana wa Nebati. Na hatimaye, kundi zima la wafalme ambao hawakudumu kwa muda mrefu, 2 Wafalme sura ya 15. Kama umeisoma kwa leo, unajua kwamba mambo ya kutisha ya mwisho wa Ufalme wa Kaskazini ni, namaanisha, mambo ni fujo tu.

Na inaonekana kuna migogoro ya wenyewe kwa wenyewe na makundi katika eneo hili na lile. Kwa hivyo, ni mbaya sana karibu na anguko la Kaskazini. Pia tunataka kuzingatia kidogo tu, tutazungumzia kuhusu Elisha pia, lakini tunataka kuangalia muktadha wa manabii wetu wa kwanza wa maandishi, Hosea, Amosi, na Yona.

Na leo, tunapozungumzia baadhi ya watawala wa kimataifa waliokuwa muhimu wakati huu, tutaweka msingi wa kuelewa mambo fulani kuhusu Yona hasa. Na tutamkaribia Yona katika takriban wiki moja na nusu. Kwa hivyo ndivyo tunavyoelekea leo.

Hebu tufanye kidogo na mataifa yetu makubwa ya kimataifa. Tena, ninajaribu kutoa msingi wa kuingiza maandishi haya unayosoma, hasa katika 2 Wafalme na mambo yanayofanana katika Mambo ya Nyakati pia. Ashuru, kwanza kabisa, baadhi ya majina ambayo tayari tunayafahamu.

Ikumbukwe, Shalmaneser III. Unasoma katika Agano la Kale sambamba na nyenzo kutoka Shalmaneser III zinazotaja nyumba ya Omri, zinamtaja Ahabu. Na kisha pia kuna jiwe dogo la kuvutia sana lililosimama.

Sasa unajua vitu hivyo vinaitwa steles. Jiwe lililosimama linaloashiria G anayekuja kutoa heshima kwa Shalmaneser. Tena, umesoma hilo katika ulinganifu wa Agano la Kale.

Ninaendelea kidogo. Pia tuna Tiglath-Pileser III. Kama hufurahii kuandika yote hayo, kuna njia mbili za kushughulikia. Unaweza kufanya kile kile ambacho maandishi ya Biblia hufanya.

Naam, mara kwa mara humwita Pul. Kwa hivyo, unaposoma Pul, hiyo ni Tiglath-Pileser III. Au unaweza kuandika TP3 tu.

Maandiko ya Biblia hayasemi hivyo, lakini hiyo ni njia fupi ya kuzungumzia Tiglath-Pileser III. Nitasema zaidi kidogo kuhusu hayo pia. Kisha, mwishoni mwa Ufalme wa

Kaskazini, karibu na wakati wa 722, wakati Ufalme wa Kaskazini ulipokuwa unakaribia kuanguka, tuna majina haya mawili, Shalmaneser V na Sargon II.

Wote wawili ni watu muhimu. Wote wawili wanajitokeza, vema, vivyo hivyo TP3, inajitokeza katika maandishi ya Biblia pia. Sasa, Ashuru imekuwa ikitawala kwa karne nyingi.

Kuanzia karne ya 9, inaongezeka, na hasa katika karne ya 8, watakuwa na nguvu sana wanapoingamiza Ufalme wa Kaskazini. Kwanza kabisa, wanapoifanya Ufalme wa Kaskazini kuwa mtiifu kabisa na kuwaheshimu, lakini pia watawachukua mateka. Ili kukupa ladha kidogo ya jinsi Waashuri walivyokuwa, nimechagua kukusomea dondoo kidogo kutoka kwenye mnara uliowekwa na Asher Nasser Paul II.

Sasa, atamtangulia Shalmaneser III, lakini endelea tu na hili. Kwa kweli, ukitaka tarehe halisi, ni kuanzia 883 hadi 859, kwa chochote kile kinachofaa. Lakini ninakusomea hili kwa sababu hili litakupa hisia, natumaini, ya hofu ambayo matarajio ya udhibiti wa Ashuru na Ashuru yangekuwa nayo kwa Waisraeli.

Sawa? Huenda wasiwe na sifa nzuri sana. Hii inaweza kuelezea kwa nini mtu kama Yona, ambaye aliambiwa, na tutamchunguza baada ya kama wiki moja na nusu, mtu kama Yona ambaye aliambiwa, anaenda Ninawi na kutoa unabii. Labda tukishakuwa na hili akilini mwetu, tunaweza kuelewa ni kwa nini Yona alielekea upande mwingine na kwenda magharibi badala ya mashariki.

Sikiliza tu. Huyu ni Asher Nasser Paul anayejisifu. Nilimdanganya. Loo, kwa njia, inamaanisha nini kumdanganya mtu, KUCHANGANYWA? Kuna mtu yeyote anajua? Sio jambo zuri kabisa.

Nick, kwa kweli ni kuwakata ngozi. Ni jambo baya sana, sawa? Niliwachuna ngozi wakuu wote waliokuwa wameasi, na nikafunika nguzo kwa ngozi zao—baadhi niliwafunga ndani ya nguzo.

Baadhi niliwatundika kwenye nguzo kwenye miti. Wengine niliwafunga kwenye miti kuzunguka nguzo. Na hii ni mnara wake wa kujisifu kuhusu mambo haya yote anayofanya, sivyo? Wengi ndani ya mpaka wa nchi yangu, niliwachuna ngozi.

Kwa maneno mengine, si maadui tu walioko nje bali pia watu waliokuwa wakimwasi. Nilieneza ngozi zao ukutani, na nikakata viungo vya maafisa waliokuwa wamemwasi. Sio jambo la kufurahisha sana.

Na tena, kipande kidogo tu. Loo, hiyo ni utani mbaya ikiwa tunazungumzia kuhusu kuruka. Samahani.

Samahani. Lakini inakupa picha kidogo tu kuhusu kwa nini Israeli, na hasa nabii kutoka Israeli anayeitwa Yona, hangefurahi sana kutoa aina yoyote ya ujumbe kutoka kwa Bwana kwa watu hawa. Na , bila shaka, tutakapomtaja Yona, tutaelewa zaidi kwa sababu asili ya ujumbe huo ni muhimu sana.

Naam, mambo mengine machache tunayotaka kujikumbusha. Bado tunataka kuweka jina Ben-Hadad kwenye skrini zetu za rada, kwa sababu unasoma kumhusu pia. Na kisha, Ben-Hadad anauawa na mtu anayeitwa Hazael.

Kama umesoma ulinganifu wako wa Agano la Kale, maandishi mengine muhimu sana yaligunduliwa mwaka wa 1992, kwa njia, huko Dan. Sasa tunajua kwamba Dan iko kaskazini mwa nchi kwa sababu tumeandika historia yetu na jiografia yetu, na tumeiona huko juu. Wakati mtambo wa kuchimba visima wa Tel Dan ulipokuwa ukifanya kazi huko juu, alasiri, kwa njia, jua lilikuwa linang'aa kwa njia sahihi.

Walikuwa karibu kufunga uchimbaji wa siku hiyo, na mwanamke mmoja aliyekuwa kwenye eneo hilo, na ninakumbuka kwa usahihi, alikuwa akifanya upigaji picha hapo. Aligundua kwa sababu vivuli vilikuwa vikitengeneza vitu vyao vizuri, kwamba kulikuwa na mwamba, jiwe, ambalo lilikuwa na maandishi juu yake. Na kwa kweli, katika mwaka uliofuata, sio tu mwaka wa 1992, bali pia mwaka wa 93, walipata vipande vya maandishi haya, na kile kilicho juu yake ni, au niseme, kimsingi ni kujisifu kwa upande wa Hazaeli, kwa dhahiri, kuhusu kile alichokifanya kwa nyumba ya Daudi na Israeli.

Sasa, kuna mengi kuhusu kwa nini hilo ni muhimu. Soma ulinganifu wako wa Agano la Kale ili kupata maana yake. Nilidhani tu kwamba nimeandika historia vibaya hapo.

Sawa. Vyovyote vile, hii ni sehemu ndogo tu ya maelezo kwa wale wanaoendelea na masomo ya Biblia au wanaopenda aina hii ya kitu. Kuna kundi zima la mawazo linalosema, kweli, hapakuwa na nasaba ya Daudi.

Je, nimezungumzia hili tayari? Nadhani nimezungumzia nilipozungumzia baadhi ya majengo makubwa huko Yerusalemu tangu wakati wa Daudi. Kwa vyovyote vile, shule nzima ya mawazo, inayoitwa minimalist, inasema haikuwa nyumba ya Daudi. Kwa kweli hakukuwa na nasaba ya Daudi.

Kwa kweli hakukuwa na Mfalme Daudi na Mfalme Sulemani ambao walikuwa na umuhimu wowote. Vitu hivyo vyote vilibuniwa, na kubuniwa karne kadhaa baadaye, ili kuwapa Israeli historia kidogo. Kinachovutia ni kwamba maandishi ya Tel Dan yanaanzia karne ya tisa, na yanarejelea nyumba ya Daudi.

Na jamaa huyu kutoka Hazaeli, kutoka Shamu, ambaye jina lake ni Hazaeli, anajisifu kuhusu ukweli kwamba ameiangamiza nyumba ya Daudi, Mfalme wa nyumba ya

Daudi, na Mfalme wa Israeli. Sasa, hapa kuna sehemu ndogo tu ya mwisho wa mjadala huo. Huna haja ya kuandika maelezo kuhusu sehemu hii. Kwa njia, hii ni kwa ajili yako mwenyewe.

Hii ni kwa ajili ya msaada wako mwenyewe unaposoma vipande vidogo kuhusu mambo ya kidini yanayojitokeza, na kila mara yanafichua ukweli wa historia ya Biblia. Uandishi huu unatusaidia sana.

Wapinzani wanasema, ni uzushi tu. Usichukue hilo, na halifanyi kazi. Mmoja wa waandishi bora wa maandishi duniani, ambaye jina lake ni Anson Rainey, anasema hilo ni upuuzi, sawa? Kwa vyovyote vile, mwambie Dan maandishi hayo; yanasaidia sana.

Nina picha yake mahali fulani hapa juu. Lakini pia nahitaji kukuambia kwamba Misri bado iko uwanjani, si yenye nguvu kama hiyo. Ni Ashuru na Siria zinazofanya maisha kuwa magumu wakati huu.

Lakini daima kuna Misri huko chini. Na bila shaka, Misri itakuwa moja ya maeneo ambayo himaya kuu ya Ashuru inatamani, kwa sababu wanataka kudhibiti kikapu cha mkate cha Mashariki ya Kati. Sawa, hawa hapa Yehu, Shalmaneser III, tena, sasa tunarudi nyuma kidogo.

Na Yehu yuko pale akimtukuza Shalmaneser. Hapa kuna maandishi yetu ya Tell Dan, sawa? Una Beit David hapa ndani. Iko wapi, hapo hapo, sawa? Na imeangaziwa vizuri, karibu, ili tuione, inasaidia sana. Tena, hii iko katika Kiebrania cha kale, kwa hivyo kwa wale ambao wanaweza kusoma Kiebrania, hizi sio herufi za Kiebrania tunazoziona katika Biblia ya Kiebrania leo.

Hii ni aina ya zamani. Inasomeka kutoka kulia kwenda kushoto, kwa hivyo hapa kuna herufi tatu za kwanza, Beit, DVD, kimsingi, na hiyo si DVD, ni David, sawa? Sasa, kuna njia zingine ambazo watu hujaribu kusoma hii, lakini amini tu neno langu, au njoo uchukue darasa katika hemeneutics ya kibiblia, ambapo tunajadili mambo haya kwa undani zaidi. Sawa, tunahitaji kuendelea.

Ramani, lazima uwe na ramani ya vitu hivi kila wakati. Hii ni kutupa tu ufahamu mdogo wa mataifa makubwa ya wakati huo na kile walichokuwa wakitamani. Hapa kuna Ashuru chini ya Shalmaneser III, ambaye tumezungumza kumhusu, kwa sababu yeye ndiye aliyemfanya Yehu amtoe heshima.

Angalia katika hatua hiyo, Samaria bado iko nje ya udhibiti wao, sawa? Samaria iko hapa chini, Shalmaneser III anafikia hatua hiyo, lakini ananyoosha minyiri yake. Tutakapofika Tiglath Pileser III, yote yatakuwa chini ya udhibiti wao. Na hata Yerusalem itakuwa ikilipa kodi.

Hawajaanguka bado, lakini watatoa heshima zao. Na hatimaye, mara tutakapomfikia mtu wa baadaye, Esarhaddon, uhibitaji unaenda chini hapa pia. Naam, neno moja kuhusu Kusini, na kisha kama nilivyosema, tutatumia muda wetu uliobaki kwenye Ufalme wa Kaskazini leo.

Tutafika Kusini baadaye. Lakini tunapaswa kuzungumza kuhusu Yehoshafati kwa sababu Yehoshafati anaongea, vema, Yehoshafati ni mtu wa kuvutia. Ni mtu mzuri, ni mfalme mzuri.

Mojawapo ya mambo yake makuu ni kuwatuma watu kufundisha Torati. Anawatuma Walawi, anawatuma makuhani, anafundisha Torati kote nchini. Anaondoa takataka zote zilizokuwepo.

Lakini anafanya jambo ambalo ni la kipumbavu kidogo. Anafanya ushirikiano na Mfalme wa Kaskazini. Na ndiyo maana tunamzungumzia leo kwa sababu kutakuwa na uhusiano huu wa kisiasa kati yao wawili.

Mojawapo ya mambo atakayofanya ni kumuoza mwanawe kwa mwanamke kutoka Kaskazini anayeitwa Athalia. Hilo litaandaa mazingira ya mambo mabaya sana ambayo tutayaangalia wiki moja kuanzia leo, sawa? Kwa hivyo hilo ndilo kosa namba moja. Labda anafanya hivyo kwa sababu, kwa juu juu, Ufalme wa Kaskazini unaonekana kuwa na nguvu zaidi.

Ni kubwa zaidi, ina ustawi zaidi, wana mengi ya kuwafanyia. Wamekuwa na mwingiliano mzuri na Foinike, na wameingiza vitu hivi vyote. Ufalme wa Kaskazini unaonekana mzuri.

Kumbuka, tunarudia hilo mara kwa mara. Watu wanaangukia kile kinachoonekana kizuri, kinachoonekana cha kimataifa, kinaonekana kama kitaniendeleza kwa namna fulani. Na labda hiyo ndiyo moja ya sababu za muungano wa Yehoshafati na Kaskazini na Ahabu katika hatua hii.

Lakini kwa vyovyote vile, kama nilivyosema, mambo mazuri ni mageuzi yake, kuondoa mahali pa juu, kuondoa nguzo za Ashera, na kuwatuma walimu wa Torati. Mambo muhimu sana yanaendelea. Siwezi kwa vyovyote kupunguza umuhimu wa hilo.

Pia huteua majaji. Dokezo dogo tu: Nimesema mara kwa mara jinsi majina yalivyo muhimu. Jina la Yehoshafati linamaanisha Bwana alihukumu.

Kwa hivyo, jina lake linahusishwa sana na baadhi ya mambo ambayo, cha kushangaza, anaishia kufanya, ambayo maandiko yanamthibitisha bila shaka. Mambo

ya Nyakati ya Kwanza yanaendeleza mandhari ya Yoshua zaidi kidogo, kama unavyoona, hata kwa kujumuisha marejeleo haya. Na ni wakati mzuri.

Ni wakati mzuri kwa Ufalme wa Kusini. Ni wakati wa ustawi. Ni wakati wa amani kiasi.

Hata hivyo, 1 Mambo ya Nyakati 19 pia inatuonyesha kwamba muungano wake na Kaskazini si jambo ambalo Bwana alifurahishwa nalo. Na tunaweza kuelewa ni kwa nini. Kaskazini imejaa ibada ya Baali.

Nahitaji tu kusema hili tena. Najua nimekwisha kusema tayari. Ahabu na Yezebeli walikuwa wameingiza ibada ya Baali kama dini ya serikali.

Kwa hivyo, Yehoshafati anafanya nini duniani, akifanya ushirikiano nao? Na bado anafanya hivyo. Sasa tutaenda kaskazini na kutumia muda wetu uliobaki kaskazini. Tunaye Ahabu, na tayari tumegundua kwamba Ahabu ni mtu mwovu kimsingi.

Na tutaangalia mambo machache tu, matatu kwa usahihi, matukio matatu yanayotupa madirisha madogo kuhusu maisha ya Ahabu kwa njia tofauti. La kwanza ni aina ya kitu cha kimataifa. Mambo ya Nyakati ya Kwanza, samahani, namaanisha Wafalme wa Pili, Sura ya 20, hapana, hebu tujaribu hilo tena.

Wafalme wa Kwanza, Sura ya 20, nitaelewa vizuri. Wafalme wa Kwanza, Sura ya 20 inatuambia kwamba amefanikiwa sana, angalau katika kipindi hiki maalum. Anawashinda Ahabu na Ben-Hadadi.

Je, mmeamka? Mimi siko macho. Ahabu anamshinda Ben-Hadadi, mfalme wa Ashuru. Kwa vyovyote vile, katika aina ya jumla ya sheria za vita, angepaswa kumuua Ben-Hadadi.

Anamwachilia huru. Na Mungu anatuma sauti ya kinabii ili kumwonya. Nabii anaigiza mfano mdogo kuhusu kujeruhiwa na kadhalika na kumwambia mfalme, mfalme anapopita, haya ndiyo yalinyonipata kwa sababu nilimpoteza mtu niliyepaswa kumlinda, na bila shaka mfalme anakasirika, na kisha nabii anasema, huyo ndiye wewe, hukumtendea Ben-hadadi jinsi ulivyopaswa kumtendea.

Kwa vyovyote vile, kuna vita vya mara kwa mara vinavyoendelea hapo, lakini nataka tu ueleze akilini mwako, ingawa Ahabu ni mwovu hivi, na tayari tumeona jinsi alivyomchukiza Bwana kabisa. Hata hivyo, Mungu aliendelea kutuma manabii kwake. Alikuwa amemtuma Eliya, na sasa anawatuma manabii hawa wasiojulikana.

Kuna mtu anayejaribu kumkamata Ahabu kila mara. Katika maisha yake binafsi, kama kuna kitu kama maisha ya faragha, pia tunaona mambo mabaya sana hapa kwa sababu ana shida sana anaposhindwa kupata shamba la mizabibu la Nabothi.

Na labda unajua hadithi hiyo ambayo ni 1 Wafalme sura ya 21. Anageuza uso wake ukutani, inasema ana huzuni na hasira. Namaanisha, jamaa huyu ni mtu mwenye hasira na mkorofi, kimsingi.

Yezebeli amwokoe, anafanya nini? Hili ni jambo baya sana. Yezebeli anafanya nini ili Nabothi aweze kupata zawadi yake? Samahani, Ahabu aweze kupata shamba la mizabibu la Nabothi. Chris, je, umeinua mkono wako? Ndiyo, amemuua, lakini unaona jinsi anavyofanya hivyo? Ni jambo baya sana. Anasema, anatangaza kufunga.

Kwa maneno mengine, kuanzisha kitu kinachoonekana kama cha kidini sana, sivyo? Na kisha watu wawili wamshtaki kwa kumlaani Mungu. Namaanisha, hili ni jambo baya. Anatomia Torati kwa njia mbaya zaidi kusababisha kifo cha Nabothi, ili Ahabu aweze kuchukua shamba lake la mizabibu.

Na, bila shaka, baada ya haya yote kutokea, ndipo kuna unabii unaotolewa kuhusu hili, na ni wa kushangaza. Eliya anamwambia, mstari wa 21, Nitaleta maafa juu yako. Mstari wa 22: Nitaifanya nyumba yako kama ile ya Yeroboamu na Sodoma na Nebati.

Katika mstari wa 23, mbwa watamla Yezebeli karibu na ukuta wa Yezreeli. Mbwa watamla wale wa Ahabu watakaokufa mjini, na ndege wa angani watawala wale watakaokufa mashambani, kwa aibu iwezekanavyo. Wale kati yenu mlioandika karatasi yenu ya Mithali kuhusu methali hiyo inayosema, yule amdhihakiye baba yake, macho yake yatang'olewa na ndege wa angani.

Hili ni jambo la aibu kama unavyoweza kufikiria kwa sababu hakuna mazishi yanayotolewa kwa mtu huyu. Na hivyo pia, katika kesi hii, hakuna heshima hapo. Na kisha nikaona mstari wa 25, hakujawahi kuwa na mtu kama Ahabu aliyejiuza kufanya maovu machoni pa Bwana, akichochea na mkewe Yezebeli.

Alitenda kwa njia mbaya zaidi kwa kufuata sanamu. Tunazungumzia kuhusu epitaph mbaya. Hiyo ni moja hapo hapo, sawa, njia mbaya zaidi.

Naam, hatimaye, taswira ndogo ya tatu tutakayoangalia, kuna mambo mengine pia, lakini haya ndiyo matatu tunayotaka kuyazingatia, ni muungano huu na Yehoshafati. Nami nataka kutumia muda kidogo tu na hili. Kuna nini kinaendelea? Adui ni nani sasa hivi? Wanashirikiana dhidi ya nani? Jibu la kimantiki ni lipi? Syria, sawa.

Wameungana dhidi ya Syria. Haishangazi, kumekuwa na mgogoro huu unaoendelea huku na huko, sura ya 20 na kadhalika, na kadhalika. Sasa, Yehoshafati ameshawishiwa kwenda kupigana pamoja na Ahabu.

Wanapigana wapi? Wataenda kupigana hatimaye katika eneo la mbali la Gileadi. Kumbuka, hiyo ndiyo sehemu kuu sikuzote. Hiyo itakuwa chanzo cha migogoro katika simulizi yetu ya Yehu.

Lakini kwa wakati huu, sasa wako kwenye lango la jiji. Nini kitatokea? Mikaya ni nani? Fikiria. Yeye ni nabii, sivyo? Ikiwa anatoa unabii.

Hivi ndivyo simulizi linavyoendelea. Yehoshafati anasema, je, hatupaswi kushauriana na nabii kuhusu kwenda au kutokwenda? Na manabii wote wa mahakama wanasema, hakika, endelea, utapigana, utashinda, si tatizo, utawashinda Washami wowote walioko huko nje. Na Yehoshafati anasukuma zaidi kidogo na kusema, vipi kuhusu nabii wa Bwana? Na kisha Ahabu anasema nini? Yupo mmoja wa wale walio karibu, lakini hasemi chochote kunihusu ninachokipenda.

Ninamchukia. Lakini Yehoshafati ananisukuma kidogo. Na kwa hivyo, wanamleta Mikaya, na wajumbe wanaokwenda kumfanya Mikaya aseme, haya ndiyo manabii wamekuwa wakisema, kwa maana ndogo, ni bora useme kitu kile kile.

Mikaya anasema naweza kusema kwa niaba ya Bwana tu. Lakini anaingia mbele ya Ahabu, na anasema nini? Kwanza kabisa, anasema hasa kile ambacho manabii wa awali walisema, akiwaiga: nenda ukafanikiwe. Lakini kitu kuhusu sauti yake ni ishara mbaya kwamba hiyo si kweli.

Kwa sababu Ahabu anasema, Nakuapisha uniambie ukweli. Na kisha Mikaya anasema nini? Hebu tusome maandishi. Ni makali sana.

Katika mstari wa 17 wa sura ya 22, Wafalme wa Kwanza, niliona Israeli wote wametawanyika vilimani kama kondoo wasio na mchungaji. Hiyo ina maana kwamba hawana mfalme wao tena, mchungaji akiwa mfano wa mfalme. Hili ndilo ambalo Ahabu atakutana nalo.

Atakufa. Lakini tuendeleo. Mfalme wa Israeli, ambaye ni Ahabu, anamwambia Yehoshafati, sikukuambia kwamba sikuwahi kutabiri jambo lolote jema kunihusu? Lakini Mikaya anaendelea, nami nikamwona Bwana ameketi kwenye kiti chake cha enzi na majeshi yote ya mbinguni yamesimama kumzunguka upande wake wa kuume na wa kushoto.

Na Bwana akasema, ni nani atakayemshawishi Ahabu ashambulie Gileadi ya mbali na kwenda kufa huko? Mmoja alipendekeza hivi, na mwingine alipendekeza vile. Na

mwishowe, roho. Najua NIV yako inasema roho, lakini kuna kiambatisho dhahiri hapo. Hatimaye, roho akaja mbele na kusimama mbele za Bwana na kusema, Nitamshawishi. Nitakuwa roho wa uongo katika vinywa vya manabii wote.

Utafanikiwa, Bwana asema. Nenda ukafanye hivyo. Kwa hiyo sasa Bwana ameweka roho ya uongo vinywani mwa manabii hawa wote. Bwana ametangaza maafa kwako.

Sasa umekaa tu pale ukifikiria, hilo ni jambo la kuchosha. Fikiria kinachoendelea. Mikaya ameona maono mbinguni hapa, kwanza kabisa.

Na kuna mwingiliano huu mbinguni. Na unahusisha udanganyifu fulani. Kuna roho inayotoka ambayo Mungu anairuhusu kusema uongo.

Na uwe roho wa uongo katika vinywa vya manabii wote. Unaona kinachotokea. Ingawa Mikaya anamwambia Ahabu hivi, anafanya nini? Namaanisha, jibu la Ahabu linavutia sana. Ahabu anafanya nini? Inamaanisha kwamba anachukulia ujumbe kwa uzito, lakini sivyo ilivyo.

Anafanya nini? Hii pia inathibitisha uwezekano wa Yehoshafati kuwa mdanganyifu. Je, wanaenda vitani? Ni wangapi wanasema ndiyo? Wanaenda vitani, sivyo? Ingawa ujumbe umekuwa ukisema kwamba Ahabu atakufa vitani huko Ramothi-Gileadi. Bado wanaenda.

Lakini ni kwa kiwango gani tunaweza kuona kwamba labda Ahabu amesumbuliwa na ujumbe huu? Anafanya nini? Anajificha, akifikiri, Nitamdanganya Bwana; hakuna shida, naweza kuvumilia hili.

Naweza kuiga. Na kisha upande mwingine ni, anamwambia Yehoshafati afanye nini? Vaa mavazi ya kifalme. Kwa maneno mengine, wewe ndiye mtu ambaye kila mtu atajaribu kumpata.

Na bila shaka, ndivyo inavyotokea mwanzoni. Kwa sababu Washami wameambiwa unamfuata mfalme wa Israeli tu. Na wanafikiri Yehoshafati anafikiri kwamba hadi atakapofanikiwa kuwashawishi yeye si mfalme wa Israeli.

Inawezekana, Yehoshafati anapaswa kufanya hivi. Ikiwa yeye ndiye mdogo kati ya hao wawili katika muungano, huenda anapaswa kufanya kile ambacho Ahabu anamwambia afanye. Lakini je, haishangazi kwamba Ahabu wote wawili wanachukulia ujumbe huu kwa uzito na pia hawauchukulii kwa uzito? Na kutokana na kupigwa risasi bila mpangilio kutoka kwa mpiga upinde, anapoteza maisha yake hapo.

Na atakufa katika dimbwi la damu. Huu ni usomaji mzuri sana ikiwa unaweza kuondoa madirisha yako ya vioo vilivyopakwa rangi na kugundua kuwa kuna mambo ya ajabu sana yanayoendelea hapa. Kwa upande wa wanadamu, ni neno gani sahihi? Udanganyifu na mipango ya wanadamu na ulaghai wa wanadamu.

Pia, ukuu wa Mungu unazidi yote katika mchakato huo. Kwa vyovyote vile, huo ndio mfano wetu wa Ahabu hapa. Nilitaka tu kukupa ufahamu kidogo wa jinsi malango ya jiji yalivyoonekana.

Hili ndilo lililokuwa Dani, kwa njia, lango la jiji la kipindi cha Israeli. Hivi ndivyo wanaakiolojia walivyogundua.

Mmoja wa walimu wetu amesimama pale. Hapa ndipo eneo. Hapo ndipo pangekuwa na jukwaa ambapo pengine kiti cha enzi cha mfalme au mtu aliyeketi kingewekwa.

Na watu wangekuja na kuleta maombi yao kwa mtu huyu. Kwa sababu walipata msingi wa nguzo, ambayo ni ya asili, kwa kweli wamejenga upya kile ambacho huenda kilikuwa eneo la lango hili la jiji. Nguzo za nguzo.

Nguzo ambazo zingeshikilia dari kwa sababu mambo yanaweza kuwa ya joto kidogo. Mtu huyo ameketi hapa chini. Waombaji wanatembea kwenye eneo hili lote la mawe ya mawe.

Pale pale, unaona vipande vidogo vya benchi ambapo wengine wangeweza kuwa wamekaa pia. Sasa, ili tu kukuunganisha kidogo. Nyuma ya hili, kwa maneno mengine, ikiwa unaelekea lango hilo, kama ulivyo, upande wa pili wa uwanja, ambao uko hapa, ni chumba ambacho maandishi ya Tel Dan yalipatikana.

Kwa hivyo, ilipatikana katika eneo hili la lango la jiji huko Dani. Naam, tunahitaji kuendelea kumsogelea Elisha. Elisha ni mwanga mkali katika baadhi ya mambo mabaya yanayotokea katika Ufalme wa Kaskazini.

Elisha anapata sehemu mbili ya roho ya Eliya. Sitasoma Sura yote ya 2 ya Wafalme wa 2, lakini kama hujaisoma bado unapoisoma, fanya hivyo huku antenna zako zikiwa juu kwa maana hii ni kipande cha ajabu cha fasihi iliyopangwa vizuri na yenye mtindo. Unapoisoma, unaona misemo fulani ikirudiwa na kurudiwa huku Eliya na Elisha wakitoka polepole kutoka Israeli kuelekea Mto Yordani.

Na mwingiliano wao na manabii na mwingiliano wao kati yao huwa sawa kila wakati. Lugha moja. Kwa sababu tunaenda mahali fulani na Eliya na Elisha.

Na Elisha anajua kwamba jambo la ajabu sana litatokea lakini hajui hasa ni nini. Wanavuka Mto Yordani. Wanavukaje Mto Yordani? Unagawanyika, sivyo? Na kisha

nini kitatokea upande wa pili? Naam, kama uko katika Sura ya 2, maji yamegawanyika katika Sura ya 2, Mstari wa 8. Wanavuka juu ya nchi kavu.

Natumaini unapata aina fulani ya mwangwi wa mambo mengine ambapo kumekuwa na vivuko kwenye nchi kavu, kutoka Misri na pia kuvuka Mto Yordani kuingia Nchi ya Ahadi. Kisha Elisha anasema, Nipe sehemu maradufu ya roho yako. Na Eliya anasema, Ukiniona nitakapochukuliwa, hili litatokea kweli.

Walipokuwa wakitembea na kuzungumza pamoja, ghafla, gari la moto na farasi wa moto likatokea, na wakawatenganisha hao wawili. Na Eliya akapanda mbinguni kwa kisulisuli. Na kisha anapata sehemu mbili ya roho.

Anarudi kwenye ukingo wa Yordani, anavuka, na tuna miujiza ya kuvutia sana katika sura nne zijazo. Sitaizungumzia kwa kirefu, lakini nataka utambue jambo fulani. Kwa kawaida, Eliya hupata habari kuu tunapozungumzia kuhusu manabii hawa wawili.

Lakini ukiangalia miujiza iliyoandikwa katika maandiko, Elisha ndiye aliye na kundi zima la miujiza ambayo kwa kweli ni mingi zaidi na zaidi kwa wingi pia, ubora, aina za vitu vya ubora. Miujiza hii yote miwili inaonekana kweli, na watu hawa wote wawili wanaofanya miujiza wanatazamia pia aina za vitu ambavyo Yesu hufanya. Kwa njia, ikiwa una shida kuwaweka Eliya na Elisha sawa, hilo lilikuwa tatizo.

Kumbuka tu, J anakuja kabla ya SH katika alfabeti. J ndiye anayeishi kwanza. Elisha atarithi kutoka kwa Eliya.

Naam, atatoa chakula, atatoa maji. Hata anawalisha watu 100 mkate wa shayiri. Hilo litapeleka mawazo yetu mbele kwenye Yohana 6, sivyo, wakati Yesu anawalisha watu 5,000.

Anamfufua mtu aliyekufa. Eliya ndiye aliyefanya hivyo. Elisha pia anafanya hivyo.

Huenda unakumbuka simulizi hilo. Weka Shunemu hapa juu. Mwanamke huyu na mumewe ambao walikuwa wamemtengenezea Elisha mahali pa kukaa alipokuwa akipita huku na huko, na anataka kumlipa kwa njia fulani.

Kwa hivyo, anasema, nikufanyie nini? Na kwa muda mfupi na mrefu anaomba wapate mtoto wa kiume, nao wapate mtoto wa kiume. Lakini nini kitatokea? Mwana anakufa, na Elisha atatoka Mlima Karmeli, atavuka Bonde la Yezreeli, na kumfufua mtoto huyo kutoka kwa wafu. Nini kitatokea katika Luka 7? Je, kuna yeyote anayejua? Unaweza kuangalia hili baadaye.

Yesu anakuja katika mji mdogo unaoitwa Naini. Nitakuonyesha ramani baada ya muda mfupi ili uweze kuona jinsi hili lilivyo muhimu sana katika suala la jiografia.

Yesu anakuja katika mji mdogo unaoitwa Naini, na kuna mwanamke huko ambaye mwanawe amefariki.

Inatokea kwamba alikuwa mjane. Yesu anapanda juu na kugusa bia, akigusana na uchafu, ikiwa hukuukusanya, na mwana anafufuliwa kutoka kwa wafu. Anakaa wima, na yu hai.

Na watu wanasema nini? Loo, nyota zangu na garters, kuna nabii miongoni mwetu. Hiyo ni moja ya misemo ya bibi yangu. Nilidhani ningekuamsha kidogo.

Wanasema kuna nabii hapa. Kwa nini wanasema hivyo? Kwa sababu karibu sana, miaka 800 iliyopita, jambo lile lile lilitokea Elisha alipomfufua mtu kutoka kwa wafu. Tutaangalia ramani baada ya muda mfupi.

Ni muujiza mkubwa. Lakini angalia haya ni masimulizi ya mambo ambayo Yesu angefanya. Anamponya Naamani.

Tatizo la Naamani ni nini? Ana ukoma, sivyo? Na anatoka mbali, anatoka Shamu. Yeye ni adui. Umeelewa hilo? Ni jenerali kutoka jeshi la adui.

Msichana mdogo mtumwa ambaye alikuwa ametekwa na alikuwa akiishi nyumbani kwake ndiye aliyesema, hei, unapaswa kufanya jambo fulani kuhusu hili na uende ukaone kile unachoweza kupata katika Israeli kitakachokusaidia. Zungumza kuhusu kuwa shahidi katika eneo lenye giza. Yule pale.

Naamani aliponywa ukoma wake. Yesu pia anawaponya watu wenye ukoma kwa wingi. Na kisha tuna mfano huu ambapo Elisha ana ujuzi fulani wa kuwashinda maadui.

Kwa kweli, inafikia hatua ambapo mfalme wa Shamu anasema, ni nani mtu ambaye ni msaliti? Ni nani anayetoa taarifa? Ni nani anayesimulia nyendo zangu zote? Na watu wanajua kwamba ni Elisha. Sawa. Kwa vyovyote vile, moja ya mambo ya mwisho anayofanya si ya moja kwa moja, na tunataka tu kugeukia Sura ya 9 ya 2 Wafalme.

Nabii Elisha alimwita mtu kutoka kundi la manabii. Huyu jamaa wa mwisho hatajulikana, lakini anaamriwa na Elisha, ameagizwa, niseme. Funga joho lako kwenye mkanda wako, chukua chupa hii ya mafuta, nenda, bila shaka, ni Gileadi ya mbali.

Hapo ndipo vita vyote viko, na Yehu ni jemadari wa jeshi. Utakapofika huko, mtafute Yehu, mwana wa Yehoshafati, mwana wa Nimshi, mwendee, ondoka kwake, mwondoe kutoka kwa wenzake, kisha chukua chupa, mmiminie mafuta kichwani, na

useme, Nimekutia mafuta uwe mfalme wa Israeli. Kisha, fungua mlango na ukimbie kwa sababu maisha yake yangekuwa hatarini.

Sasa, huo ndio utume wa Elisha kwa nabii ambaye hakutajwa jina. Nabii ambaye hakutajwa jina pia anasema jambo lingine. Angalia, Yehu anapoingia naye ndani ya nyumba, bila kusikia habari za kila mtu mwingine, sasa niko katika mstari wa 6, nabii anasema, kulingana na kile Elisha alisema, Ninakutia mafuta uwe mfalme juu ya watu wa Bwana Israeli.

Na sasa mstari wa 7 na unaofuata. Utaangamiza nyumba ya Ahabu, bwana wako. Nitalipiza kisasi damu ya watumishi wangu, manabii, na damu ya watumishi wote wa Bwana iliyomwagwa na Yezebeli.

Nyumba yote ya Ahabu itaangamia. Na kisha, katika mstari wa 9, nitaifanya nyumba ya Ahabu kuwa kama nyumba ya Yeroboamu, mwana wa Nebati. Mstari wa 10, kuhusu Yezebeli, mbwa watamla katika shamba la Yezreeli, na hakuna mtu atakayemzika.

Unakumbuka Eliya alizungumzia hilo? Kwa hivyo tuna mwendelezo wa kinabii hapa kuhusu kitakachotokea. Huo ni wa Elisha, si kitendo chake cha mwisho, bali ni wa mwisho ambao tutauangalia. Ninapata tu muktadha wa kijiografia kwa hadithi niliyokusimulia muda mfupi uliopita; hapa kuna Shunemu, sawa? Na tena, ikiwa unakumbuka, hapa kuna Bonde letu la Yezreeli, uwanja mkubwa wa vita.

Tayari tumezungumzia hili. Hapa kuna Shunemu, karibu na kilima, kuna Naini. Ni vigumu kuiona katika chapa yake nyeupe.

Shunemu, Naini. Labda jumla ya umbali wa maili 2 1/2, 3. Labda zaidi kidogo ikiwa itabidi uzunguke mlima.

Hilo linatupa aina fulani ya ufahamu wa kwa nini watu wangesema kuna nabii hapa Yesu alipomfufua kijana huyu kutoka kwa wafu. Sawa, jambo lingine la kukumbuka kuhusu upako wetu wa Yehu, Gileadi ya mbali iko hapa juu. Hapa ni Yezreeli ambapo wote wanaishi, na kwa hivyo kama Yehu, na hiyo ndiyo simulizi tutakayoingalia kwa muda mfupi tu, Yehu anapopakwa mafuta hapa Gileadi ya mbali, atianza kuendesha gari lake moja kwa moja chini huko na kupanda bonde, nao wanamwona akija.

Yehu anaendesha gari kama nini? Unahitaji kujua hili. Ni muhimu sana. Yehu anaendesha gari kama nini? Mwendawazimu.

Wanamjua akitoka mbali kwa sababu, nukuu, bila nukuu, anaendesha kama mwendawazimu. Kwa hivyo, ukitaka kumtukana mtu anayeendesha gari anapopitia

Boston, waambie tu kwamba anaendesha gari kama Jehu. Labda atasahaulika kabisa, lakini hata hivyo, utafurahia.

Kama nilivyosema, sura ya 9 na 10 zinatuzungumzia kuhusu unabii huu na upako na kuja kwa Yehu. Kama kweli unataka kuona sehemu ya mwendawazimu katika jambo hili lote, ndio, hapa tuko sura ya 9, mstari wa 20.

Mlinzi aliripoti, uendeshaji ni kama ule wa Yehu, mwana wa Nimshi. Anaendesha kama mwendawazimu. Sawa.

Anaporudi, Yehu sio tu anamtunza Yezebeli. Kwa kweli, hilo ni jambo la kutisha. Yezebeli anaangalia nje dirishani, anamwona akija, na anasema, ni nani hapo juu atakayekuwa upande wangu? Na kwa hivyo, baadhi ya watu wanaonekana kama picha tu juu ya ukingo, sivyo? Anaanguka chini.

Yehu anasema, mtupeni chini. Wakamtupa chini. Damu yake ilimwagika ukutani.

Farasi walimkanyaga chini ya miguu. Na kisha Yehu, kwa sababu ni mtu mkarimu, mwenye hisia, na mwenye upendo, anasema aliingia na kula chakula chake cha jioni. Na kisha anasema, mtunze mwanamke huyo.

Lakini walipotoka, walichoweza kupata ni mikono na miguu yake na fuvu lake la kichwa. Ni picha ya kutisha na ya kutisha hapa. Na kwa njia, wakati huo huo, tayari amemuua mfalme wa kaskazini pia.

Amemuua mfalme wa kaskazini. Yezebeli ndiye mama malkia. Anamfuta.

Anafanya nini kingine? Anaangamiza kabisa nasaba ya Omri. Anafanya nini kingine? Alimwondoa mfalme, mwana wa Ahabu. Alimwondoa Yezebeli.

Angalia sura ya 10. Kulikuwa na wana 70 wa nyumba ya Ahabu huko Samaria. Kwa hivyo, Yehu aliandika barua na kuzituma Samaria.

Anasema, kimsingi, mchague mwana bora na anayestahili zaidi wa bwana wenu, mkamweke kwenye kiti cha enzi, kisha pigania nyumba ya bwana wenu. Lakini wanaogopa sana, na inawaorodhesha: msimamizi wa ikulu, gavana wa jiji, wazee, na walezi.

Wanasema, uh-uh. Tutafanya chochote utakachotuambia tufanye. Ni aina ya watu wasio na uti wa mgongo.

Hawana uti wa mgongo. Kwa hiyo, Yehu anaandika barua ya pili. Kama mko upande wangu, chukueni vichwa vya wana wa bwana wenu mje kwangu Yezreeli kesho wakati kama huu.

Kwa hivyo, wanafanya nini? Wanawakata vichwa wana wote. Wanaviweka kwenye vikapu, na wanavichukua na kuvificha kwenye malango ya jiji. Na kwa njia hiyo, Yehu ameondoa ukoo wote wa Ahabu.

Mfalme, mama malkia, na wana wote 70 sasa wameondoka. Hilo si jambo pekee analofanya. Anawaondoa manabii wa Baali.

Lakini anafanyaje? Je, ni wazi, moja kwa moja? Mariamu? Ndiyo, anawadanganya. Anasema nini katika aina hii ya kuwadanganya? Tutafanya sherehe kwa ajili ya Baali. Tafadhali njoo.

Itakuwa tu ibada bora zaidi ya Baali ambayo umewahi kuipitia. Sivyo? Na kisha, bila shaka, maandishi yanasema katika mstari wa 19 kwamba Yehu alikuwa akifanya udanganyifu ili kuwaangamiza wahudumu wa Baali. Anawaambia wasaidizi wake, Tazama huku na huko.

Angalieni kwamba hakuna mtumishi wa Bwana aliye pamoja nanyi. Kisha anawaweka watu nje na kuwatuma wengine ndani na kusema, Ingieni mkawaue, wala msimwache mtu yeyote akimbie. Kwa hiyo huo ndio mwisho wa ibada ya Baali.

Mstari wa 28, Yehu aliharibu ibada ya Baali. Hata hivyo, hili ndilo tatizo. Hata hivyo, hili ndilo tatizo.

Hakuacha dhambi za Yeroboamu, mwana wa Nebati, na kuabudu ndama wa dhahabu. Na hivyo la mwisho, neno sahihi ni lipi? Jury kuhusu Yehu ni, kama andiko linavyosema, Yehu hakuwa mwangalifu kushika sheria ya Bwana kwa moyo wake wote. Matokeo yake, Hazaeli anaanza kuwashinda Waisraeli na kuanza kuwaondoa vipande na vipande vya ufalme wa kaskazini.

Naam, huyo ni Yehu. Tuna mengi zaidi tunayohitaji kufanya. Sasa tunapaswa kupitia nasaba ya Yehu hadi mwisho wa ufalme wa kaskazini.

Ili kufanya hivi, tutaruka kwanza hadi sura ya 14, tukikukumbusha tu kwamba tutachukua mambo hayo ya ufalme wa kusini katika kipindi cha wiki moja kuanzia leo. Yeroboamu II, na tena, wa pili katika aina yako ya alama za nukuu. Niko katika sura ya 14 ya 2 Wafalme, na ninataka kukusomea tu mstari wa 20.

Ninataka kukusomea nini? Mstari ya 23 hadi 25, kwa sababu inasaidia kidogo. Katika mwaka wa 15 wa Amazia, mwana wa Yoashi, mfalme wa Yuda, Yeroboamu, mwana

wa Yoashi, anatawala kwa miaka 41, anakuwa mfalme huko Samaria, anatawala kwa miaka 41. Sasa, wakati mwingine tunachoka tunapokuwa na miaka minane ya urais.

Hii ni miaka 41. Fikiria hilo. Alifanya maovu machoni pa Bwana.

Lakini angalia mstari wa 25. Baada ya hukumu hiyo ya kimaadili juu yake, yeye ni mtenda mabaya. Mstari wa 25 unasema, yeye ndiye aliyerejesha mipaka ya Israeli kuanzia Lebo- hamathi , ambayo iko juu sana kaskazini, hadi Bahari ya Araba, Bahari ya Chumvi.

Kwa mujibu wa neno la Bwana, lililonenwa kupitia mtumishi wake Yona, mwana wa Amitai, nabii kutoka Gath-Heferi. Je, hilo linakupigia kengele yoyote ya kisheria? Tutakaposoma nabii wetu Yona katika takriban wiki moja na nusu, tutagundua kuwa yeye ni mwana wa Amitai. Huenda huyu ni yule yule , Yona.

Sio kila mtu atakubaliana kuhusu hili, lakini nadhani mwana huyo ndiye kitu kinachoweza kutushawishi. Na kwa hivyo, tuna Yona akitabiri wakati huu maalum, na amesema kitu kuhusu urejesho wa hili, kitu ambacho hakionekani katika unabii wetu ulioandikwa wa Yona, kulingana na neno la Bwana, Mungu wa Israeli. Kwa hivyo tuna mambo ya kuvutia yanayoendelea chini ya Yeroboamu II.

Ni wakati wa mafanikio makubwa. Tena, inaonekana nzuri sana juu juu, lakini kuna kila aina ya uovu unaoendelea. Hosea na Amosi pia watakuwa wakitabiri wakati huu, na wote wawili hawana mambo mazuri ya kusema kuhusu Yeroboamu.

Tunapozungumzia Amosi hasa, tutakuwa na uhusiano wa kuvutia kati ya Yeroboamu, mwana wa Nebati, yaani Yeroboamu wa Kwanza, na Yeroboamu wa Pili. Amosi, sawa na nabii asiyetajwa jina kutoka Yuda. Lakini shikilia hilo.

Inakuja. Sawa. Mahali fulani hapa tuna ndiyo.

Ukisoma 2 Wafalme 15, utapata ufahamu wa jinsi mambo yalivyo magumu katika ufalme wa kaskazini. Sawa? Labda kinachoendelea hapa ni kwamba, na nilisema hivi mwanzoni mwa darasa, ufalme wa kaskazini wenyewe umevunjika. Na kwa hivyo, watu hawa wote walioorodheshwa, Azaria, Zekaria, Shalemu, Menakemu, mfalme wa Israeli, na kuendelea, Pekahia, Peka, hawa wote labda hawatawali ufalme wote.

Huenda imegawanywa, na wanafanya sehemu tofauti za hilo. Lakini ni wakati wa kuharibika kabisa kwa sababu nyingi. Muungano na Syria ambao ninao wa pili hapo ni jambo ambalo tutazungumzia wakati ujao, kwa sababu nitaliandika kwa ufupi hapa.

Kutakuwa na, wakati huu wote wa mwisho wa wafalme hapa, wakati ambapo ufalme wa kaskazini unataka kuungana na Syria. Wanafanya hivyo, na hilo litasababisha Yuda kuivutia Ashuru. Je, ninaelewa hilo? Kwa maneno mengine, Yuda mdogo anaivutia Ashuru yenye nguvu nyingi.

Wale jamaa wote wa kuvutia wa kijiografia na kisiasa watakuwa mahali pa kuandalia unabii wa kuvutia katika kitabu cha Isaya. Tutafikia hilo baadaye. Kwa vyovyote vile, Tiglath Pileser III, tutavamia kaskazini, na kusoma yote kuihusu katika ulinganifu wa Agano la Kale.

Katika sura ya 17 ya 2 Wafalme, tuna kauli ya kutuliza sana. Nitakusomea sehemu kubwa ya kauli hiyo kwa sababu inatupa ufahamu wa kinachoendelea. Sura ya 17, mstari wa 3, kwanza kabisa, Shalmanesa, mfalme wa Ashuru, alikuja kumshambulia Hoshea.

Alikuwa mtumwa wa Shalmaneseri. Lakini sasa wakandamizaji wanaingia. Mfalme wa Ashuru aligundua kuwa Hoshea alikuwa msaliti.

Kwa hivyo, Shalmaneser alimkamata. Haya ndiyo mambo makubwa ya kisiasa ambayo Israeli ndogo inajaribu kuishi chini yake. Hatimaye, katika mstari wa 7, tuna kauli yetu ya kulaani.

Haya yote yalitokea kwa sababu Waisraeli walikuwa wamemtenda dhambi Bwana, Mungu wao. Na nitaendelea kusoma. Na usiruhusu tu ipite kichwani mwako.

Na iingie ndani, kwa mujibu wa kina cha yale waliyokuwa wakifanya. Waliabudu miungu mingine, wakafuata desturi za mataifa ambayo Bwana alikuwa ameyafukuza mbele yao.

Katika mstari wa 9, Waisraeli walitenda kwa siri mambo yasiyofaa dhidi ya Bwana, Mungu wao. Walijijengea mahali pa juu katika miji yao yote, wakajijengea mawe matakatifu na nguzo za Ashera juu ya kila kilima kirefu na chini ya kila mti wenye majani mabichi.

Katika kila mahali pa juu, walifukiza uvumba, wakafanya mambo maovu yaliyomkasirisha Bwana, wakaabudu sanamu, ingawa Bwana alikuwa amesema msifanye hivi.

Mungu aliwaonya Israeli na Yuda kupitia manabii wake na waonaji wake, mara kwa mara na tena na tena, kama tulivyoona. Lakini hawakusikiliza. Walikuwa na shingo ngumu kama baba zao, ambao hawakumtumaini Bwana, Mungu wao.

Walikataa amri zake. Walikataa agano. Sasa, mstari wa 16, naruka kidogo.

Waliacha amri zote za Bwana, Mungu wao, wakajitengenezea sanamu mbili za ndama zilizosubuliwa, nguzo ya Ashera, wakainama mbele ya jeshi lote la anga. Wakamwabudu Baali, wakawatoa wana wao na binti zao motoni.

Walitenda uchawi na uchawi na wakajiuza kwa uovu machoni pa Bwana, wakimkasirisha. Kwa hivyo, Bwana alikasirika sana na akawaondoa kutoka mbele zake. Sasa, najua, nikisikiliza utenzi huo, unasema tu, sawa, hilo ni jambo la kuchosha kidogo kwa sababu umesema mambo haya mara tatu hivi.

Maandiko yanasema hivi kwa msisitizo ili tuone jinsi jambo hili lote lilivyo chukizo machoni pa Mungu. Kila aina ya ibada ya sanamu ambayo wangeweza kushiriki, walifanya hivyo. Kama marudio kutoka katika kitabu cha Waamuzi, sivyo, tulipowaona wakizidi kuwa na dhambi zaidi na zaidi.

Na, bila shaka, usifikiri hata kidogo kwamba hii ni hali ngeni kwetu. Kuna njia mbalimbali ambazo tunaweza kuona mazingira yetu wenyewe, tukijichimba zaidi na zaidi katika mambo ambayo mataifa yanayotuzunguka yalikuwa yakifanya, nasi pia tunaanguka hivyo. Msiba ni nini? Kipengele cha kusikitisha cha hili kwa historia ya Israeli ndicho kinachofuata.

Mfalme wa Ashuru ana sera. Ni ya kuvutia. Itakuwa sera ambayo Milki ya Uajemi, baadaye, itaifuta.

Lakini kwa vyovyote vile, Waashuri, ili kung'oa hisia yoyote ya utambulisho, waliwatoa watu katika nchi yao. Na hivyo ndivyo seti yangu ndogo ya mishale inavyohusika hapo. Vyombo vya kitaifa vilipata utambulisho wao katika uhusiano wao na nchi.

Hata hatuelewi hilo leo, kwa sababu sisi ni utamaduni unaohamama sana. Kila mtu anahama kila mahali wakati wote. Lakini kama ungeenda sehemu zingine za dunia ambapo watu wameunganishwa sana na ardhi yao na urithi wao wa kitamaduni ambao umeunganishwa na ardhi, tunaweza kuelewa vizuri zaidi.

Hilo lilikuwa kweli wakati huo pia. Kwa hivyo Waashuri wanapokuja, wanafikiri, tunaweza kuharibu hisia ya utambulisho wa watu hawa kwa kuwaondoa tu kutoka katika nchi, kuwachukua, kuwapa makazi mapya mahali pengine, na kisha kuharibu utambulisho wa watu hao huko kwa kuwaweka katika kile kilichokuwa Ufalme wa Israeli. Kwa hivyo, ni harakati nzima ya watu kuharibu utambulisho na hisia ya kitaifa ya wao walikuwa nani.

Jambo lingine linalojitokeza katika hili, na unaposoma sehemu iliyobaki ya Sura ya 17, inakuwa wazi kabisa, si tu kwamba ardhi na utambulisho vilikuwa jambo kubwa,

lakini miungu ya watu hao pia ilionekana kama ya wenyeji. Kwa maneno mengine, sehemu ya utambulisho wao katika sehemu fulani, katika nchi fulani. Huo ndio msingi wa kile tunachoendelea katika nusu ya pili ya sura ya 17.

Kwa nini wanawaagiza makuhani wa Yahweh? Acha nikusomee. Mfalme wa Ashuru, mstari wa 24, alikuwa amewaleta watu hawa wote na kuwapa makazi mapya, kwa sababu nilizojaribu tu kuwaeleza. Mstari wa 25, walipoishi hapo kwa mara ya kwanza, hawakumwabudu Bwana.

Kwa hivyo, aliwatuma simba miongoni mwao, nao wakawaua baadhi ya watu. Wakati hili linaporipotiwa kwa Mfalme wa Ashuru, anasema nini? Loo, ni kwa sababu hawajui jinsi ya kumwabudu mungu huyo ambaye ni wa nchi hiyo. Hebu tuwatume baadhi ya makuhani na kuwafundisha.

Kwa hivyo, ana hisia kwamba mungu aliyetambuliwa na Israeli alikuwepo pia huko, na walichohitaji kufanya ni kuwatuma makuhani wengine, kuwafundisha jinsi mungu huyo alitaka kufanya mambo katika eneo hilo, na kila kitu kingekuwa sawa na kizuri. Tatizo ni nini? Kwa kweli kuna matatizo mawili. Wanawatuma makuhani kufundisha kuhusu Yahweh, lakini, unajua, sehemu ya mafundisho hayo labda ilikuwa ibada potofu iliyokuwa ikiendelea katika ufalme wa kaskazini, ambayo, ukikumbuka kwa usahihi, haikuwa sahihi kabisa.

Ndama wa dhahabu ndio miungu iliyokutoa Misri. Wakati mbaya wa sherehe, makuhani hawafanyi kazi katika hema. Kwa hivyo, kuna upotoshaji fulani katika mambo hayo ya Yahweh.

Lakini ni nini kingine kinachoendelea? Mstari wa 32 unasema, Walimwabudu Bwana, lakini pia waliteua watu wao wa kila aina ili kuwahudumia kama makuhani. Walimwabudu Bwana, lakini pia waliitumikia miungu yao wenyewe kulingana na desturi za mataifa ambayo walikuwa wametoka. Kwa hivyo una fujo kubwa hapo.

Na neno kamili kwa hilo, lo, sikukusudia kufanya hivyo. Hilo hapo. Usawazishaji.

Neno dogo ambalo utahitaji kulifafanua, na kwa hili tutaacha. Linamaanisha kuchanganya imani na desturi za kidini. Hiyo ni ufafanuzi rahisi sana, lakini utatumika kwa madhumuni yetu.

Kuchanganya imani na desturi mbalimbali za kidini na kifalsafa. Kwa hivyo, katika Ufalme wa Kaskazini, una hili: neno sahihi ni lipi? Ningesema, utambuzi, labda wa ibada ya Yahweh, lakini pia mazoezi endelevu ya mambo haya mengine yote. Hii inaweka msingi wa jambo linalojitokeza katika Agano Jipya, ambalo ni suala la Wasamaria.

Labda ulipochukua Agano Jipya, ulipitia historia yote ya Wasamaria. 2 Wafalme 17 ndipo mambo yanapoanza. Sasa, ni njia ya kuvutia sana ya kusimamisha kikao chetu.

Uwe na Pasaka nzuri. Je, unajua kwamba Pasaka pia ni kielelezo cha ulinganifu wa maneno? Hilo si jambo zuri sana kuliacha. Puuza mayai ya Pasaka na yote hayo na sungura wa Pasaka.

Fikiria ufufuo.